



16. WARTOŚĆ MORALNEGO ŻYCIA



I. PROSPEKT WARTOŚCI

Życie człowieka ma wartość najważniejszą i niepowtarzalną, dlatego należy się człowiekowi szacunek, uznanie, troska i bezpieczeństwo. Człowieczeństwo, które odróżnia człowieka od innych stworzeń nobilituje go i zobowiązuje do uznania wartości duchowych i materialnych. Wartości duchowe realizowane są przez: sprawiedliwość, wolność, miłość, prawdę i pokój, a także solidarność.

1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój moralny.

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Umiejętność wyboru prawdziwych wartości.

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Wybranie dobra i piękna w życiu.

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Powołanie człowieka do wyższych wartości.
- Praca nad własnym charakterem.
- Krytyczna ocena postaw egoistycznych na wybranych przykładach.
- Odnoszenie wartości życia indywidualnego do życia wspólnotowego.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIA, SAMOWYCHOWANIE

→ NORMY

- Życie indywidualne ma niepowtarzalną wartość.
- Dobro i zło wzajemnie się wykluczają.
- Trzeba poszukiwać prawdziwych wartości: miłości, prawdy, wolności, sprawiedliwości, pokoju, solidarności.

→ ZASADY

- Rozpoznaję wartości i antywartości.
- Mam krytyczną postawę wobec błędów życiowych własnych i innych ludzi.
- Poszukuję ideałów moralnego życia w literaturze, sztuce i rzeczywistości, w której egzystuję.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

→ NORMY

- Życie nie tylko przemija, ale się nieustannie rozwija.
- Życie ma wartość niepowtarzalną, od poczęcia, aż do naturalnej śmierci.
- Wartości moralne nadają piękna istnieniu człowieka.

→ ZASADY

- Daję właściwy moralnie przykład życia małżeńskiego i rodzinnego.
- Wskazuje przykłady życia w pełni moralnego.
- Uczę dzieci poświęcenia i służby dla innych.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

→ NORMY

- W wychowaniu ważną rolę odgrywają wartości.
- Człowiek jest stworzony do dobra i miłości.
- Trzeba rozróżniać dobro od zła.

→ ZASADY

- Wychowuję do wartości: miłości, prawdy, wolności, sprawiedliwości, pokoju, solidarności.
- Wskazuję na wychowanków, którzy służą innym.
- Dostarczam doświadczeń życiowych, w których zwycięża dobro moralne.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Uczniowie przygotowują wybraną literaturę, w której odnajdują bohaterów kierujących się wartościami. Uczniowie organizują rodzaj spektaklu, w którym dobro zwycięża złe postawy moralne ludzi. Wychowankowie nagrywają krótkie filmiki pokazujące dobre i złe zachowania ludzi na ulicach.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Młody człowiek ma właściwe nastawienie do wartości, potrzebuje długiego pedagogicznego okresu, kilkunastu lat. Pełne wychowanie realizuje się dopiero w dorosłym życiu człowieka. Wychowanie i dojrzewanie moralne dokonują się poprzez dobre przykłady, ale w pełnej wolności i akceptacji ze strony wychowanków. Młody człowiek ma okresy buntu i negacji otaczającej go rzeczywistości. Właściwa i cierpliwa postawa wychowawcza wobec wartości życia powinna mieć wpływ teraz i w przyszłości.

1.10. ZAGROŻENIA

Brak właściwego przykładu, trudne środowisko, pozbawione wartości może spowodować utratę motywacji do dobra. Człowiek, szczególnie młody, nie potrafi rozpoznawać dobra moralnego. Nadmiernie skupiony jest na realizacji własnej wolności, bez respektowania praw i wolności innych. Patologia ukazywana w środkach masowego przekazu zaciemnia wartość życia moralnego.





II. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

WYZNANIA

” Przywołam teraz we wspomnieniu dawną obrzydliwość, ten jad, którym ciało zatruchało duszę – przywołam nie dlatego, jakobym go lubił, lecz po to abym Ciebie umiłował, Boże. Właśnie przez miłość do miłości Twej przebiegam w gorzkim rozmyślaniu niegodziwe ścieżki mej przeszłości, abyś Ty dla mnie tym bardziej słodki się stał, błogości niezwodnicza, zasobna i bezpieczna, Ty, co mnie dźwigasz, z tego rozproszenia, w jakim siebie roztrwonilem, gdy od Ciebie jednego się odwróciwszy, zagubiłem się wśród spraw tak jak wielu.

W pierwszym okresie młodości zapragnąłem rozkoszy niegodziwych. Pozwoliłem na to, by serce, jak dziczejące pole, zarosło chwastami miłostek rozmaitych i nieprzynoszących chluby. Przed oczyma Twymi wszystko, co było we mnie piękne, zgniło aż do rdzenia, gdy podobałem się samemu sobie i bardzo pragnąłem ludziom się podobać.

Jedną moją troską było to, żeby kochać i być kochanym. Ale nie przedstawiałem wówczas na takim przywiązaniu duszy do duszy, jakim jest wyznaczony słoneczny krąg przyjaźni. Opary wyłaniające się z mętnych namiętności okresu dojrzewania osuwały i zaciemniały moje serce tak bardzo, że już nie umiało odróżnić pogody umiłowania od mroku żądy. Jedno i drugie kipiało razem w pomieszaniu, gnając niedojrzałą jeszcze duszę przez urwiska pożądań i pogrążając ją w topielach grzechów.

↑ Św. Augustyn, *Wyznania*, tłum. Z. Kubiak, wydaw. Znak, Kraków 2018, s. 55-56.

KOMENTARZ

W przytoczonym fragmencie *Wyznań* św. Augustyna, możemy odczytać wielki ból autora z powodu utraconych wartości. W młodości św. Augustyn oddawał się przyjemnościom doczesnym wszelkiego rodzaju, nie liczył się z innymi ludźmi, często był dla nich przykry i uciążliwy. Zrozumiał także swe ubóstwo duchowe i uznał za wielką stratę, że nie rozpoznawał wartości najwyższej – Boga.

III. NAUCZANIE



Nauczanie o moralności jest stosowane we wszystkich kulturach i społecznościach ludzkich. Takie działania mają na celu zachowanie gatunku ludzkiego oraz rozwój duchowy i materialny społeczeństwa, jak i samego człowieka. Rozwój ten stanowi o jego godności.

3.1. SUGESTIE FILOZOFICZNE

W świadomości człowieka dokonuje się istotny wybór pomiędzy wartościami duchowymi i wartościami czysto materialnymi. To w duszy człowieka tworzy się jego hierarchia wartości, a w wyborach ludzkiego rozumu podejmuje się decyzje: „za” lub „przeciw”. A niekiedy powstaje dylemat: Co jest ważniejsze? Co należy wybrać? Jakie konsekwencje będą danego wyboru? W ujęciu filozoficznym zarówno myślenie o dokonanym wyborze, jak i analizowanie go kierują się ku prawdzie.

Wybór wartości moralnego życia wynika z akceptacji dobra jako takiego. Moralność jest dobra, bo porządkuje życie indywidualne i społeczne, stwarza możliwość harmonijnego ułożenia stosunków międzyludzkich, zapewnia bezpieczeństwo i daje szansę na wszelkiego rodzaju rozwój. Moralne życie pozwala na właściwe wykorzystanie dóbr duchowych i intelektualnych oraz dóbr materialnych służących tu i teraz, a także daje możliwość przekazania tych dóbr następnym pokoleniom: rodzinie, narodowi i państwu.

3.2. SUGESTIE DYDAKTYCZNE I PEDAGOGICZNE

Metodologia przekazywania i nauczania wartości moralnego życia opiera się na doświadczeniach z dydaktyki i pedagogiki, na badaniach procesów edukacyjnych dostosowanych do wieku, świadomości i umiejętności osób wychowywanych.

Procesy edukacyjne dokonują się w danym środowisku: rodzina, szkoła, zakład pracy, klub sportowy, uczelnie oraz w każdych nowych warunkach życia. Historycznie możemy śledzić moralne życie środowisk narodowych oraz międzynarodowych i odkrywać dylematy, a także skutki właściwych zachowań moralnych.

3.3. SUGESTIE PSYCHOLOGICZNE

Moralne życie stwarza w człowieku wiele emocji, uczuć, duchowych przeżyć i doświadczeń. Rozbudowywanie sfery uczuciowej ubogaca istnienie egzystencjalne, daje szansę na budowanie relacji małżeńskich i rodzinnych opartych na prawdzie.

Moralne życie kieruje człowieka do miłości siebie, miłości drugiego człowieka, tworzenia małżeństwa i rodziny, miłości Ojczyzny, a także kształtuje w człowieku właściwą postawę wobec wykonywanej pracy, realizacji zawodu oraz wszelkiego rodzaju powołań.



IV. NAUCZANIE RELIGIJNE



Każda religia, także poszczególne wyznania w chrześcijaństwie, łączy zachowania naturalne i doczesne człowieka z postawami na korzyść określonej wiary. Są skierowane do życia duchowego i relacji z Bogiem. Każda religia, także chrześcijaństwo proponuje nagrodę za życie zgodne z zasadami wiary, którą jest lepsze życie po śmierci.

4.1. TEOLOG

Podstawową funkcją wiary jest osobowe spotkanie z Bogiem. Konsekwencją tego spotkania jest pragnienie dążenia do świętości właśnie przez moralne życie, które pobudza do doskonałości moralnej i duchowej¹.

1 Por. Z. Struzik, *Narzeczństwo, małżeństwo i rodzina w nauczaniu papieskim*, wydaw. IPJPII, Warszawa 2019, s. 102.

4.2. NAUCZANIE PAPIESKIE

” Chrześcijanin jest powołany do tego, ażeby dawać świadectwo o Chrystusie, Chrystusie ukrzyżowanym i zmartwychwstałym. W ten sposób buduje się Kościół. Buduje się poprzez świadectwo apostołów, a także wszystkich chrześcijan – mężczyzn i kobiet, jak o tym mówią Dzieje Apostolskie w dzisiejszej liturgii. Kościół w dalszym ciągu pisze „dzieje apostolskie”, wpisując je w historię ludzi, rodzin, krajów i narodów. I tak te „dzieje apostolskie” zostały też wpisane w historię naszego polskiego narodu.

↑ Jan Paweł II, *Homilia w czasie liturgii słowa*, Żywiec, 22.05.1995, 2, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 9: *Homilie i przemówienia z pielgrzymek – Europa*, cz. 1: Polska, Wydawnictwo M, Kraków 2008, s. 647.



” Poszukując odpowiedzi, pragnę wyjść od klasycznej formy dialogu, poprzez który obrzęd Chrztu wyrażał przyjęcie noworodka do wspólnoty wierzących i jego odrodzenie w Chrystusie. Kapłan pytał najpierw, jakie imię rodzice wybrali dla dziecka, i kontynuował: „O co prosisz Kościół Boży?” Odpowiedź: „O wiarę”. „Co daje ci wiara?” „Życie wieczne”. W tym dialogu rodzice prosili dla dziecka o dostęp do wiary, wspólnotę z wierzącymi, gdyż w wierze upatrywali klucza do „życia wiecznego». Z tym bowiem, tak wczoraj, jak i dziś, mamy do czynienia w Chrzcie, poprzez który stajemy się chrześcijanami: nie tylko z włączeniem do wspólnoty, nie zwyczajnie z przyjęciem do Kościoła. Rodzice oczekują czegoś więcej dla dziecka przyjmującego Chrzt: oczekują, że wiara, do której przynależą materialność Kościoła i jego sakramentów, da mu życie – życie wieczne. Wiara jest substancją nadziei.

↑ SpS 10.

4.3. PISMO ŚWIĘTE

” Kto będzie przebywał w Twym przybytku, Panie,
kto zamieszka na Twojej świętej górze?
Ten, który postępuje bez skazy, działa sprawiedliwie,
a mówi prawdę w swoim sercu
i nie rzuca oszczerstw swym językiem;
ten, który nie czyni bliźniemu nic złego
i nie ubliża swemu sąsiadowi;
kto złoczyńcę uważa za godnego wzgardy,
a szanuje tych, co się boją Pana;
ten, kto dotrzymuje przysięgi, choćby z uszczerbkiem dla siebie;
ten, kto nie daje swoich pieniędzy na lichwę
i nie da się przekupić przeciw niewinnemu.
Kto tak postępuje, nigdy się nie zachwieje.

↑ Ps 15, 1-5.

4.4. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

” „Głęboka wspólnota życia i miłości małżeńskiej, ustanowiona przez Stwórcę i unormowana Jego prawami, zawiązuje się przez przymierze małżeńskie... Sam bowiem Bóg jest twórcą małżeństwa”. Powołanie do małżeństwa jest wpisane w samą naturę mężczyzny i kobiety, którzy wyszli z ręki Stwórcy. Małżeństwo nie jest instytucją czysto ludzką, chociaż w ciągu wieków mogło ulegać licznym zmianom w różnych kulturach, strukturach społecznych i postawach duchowych. Ta różnorodność nie powinna prowadzić do zapomnienia o jego współ-

nych i trwałych cechach. Chociaż godność tej instytucji nie wszędzie ukazuje się z taką samą jasnością, to jednak we wszystkich kulturach istnieje pewne zrozumienie dla znaczenia związku małżeńskiego. „Szczęście osoby i społeczności ludzkiej oraz chrześcijańskiej wiąże się ściśle z pomyślną sytuacją wspólnoty małżeńskiej i rodzinnej”.

↑ KKK 1603; por. 1604; 1655.



V. LITERATURA

Augustyn św., *Wyznania*, tłum. Z. Kubiak, wydaw. Znak, Kraków 2018.

Benedykt XVI, *Encyklika «Spe salvi». O nadziei chrześcijańskiej*, Wydawnictwo M, Kraków 2007.

Jan Paweł II, *Homilia w czasie liturgii słowa, Żywiec, 22.05.1995*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 9: *Homilie i przemówienia z pielgrzymek – Europa*, cz. 1: *Polska*, Wydawnictwo M, Kraków 2008, s. 646–648.

Meissner K., *Czy ty wierzysz? Wykłady o rozwoju wiary i ludzkiej dorosłości*, wydaw. W drodze–Inicjatywa Wydawnicza Jeruzolima, Poznań 2015.

Papieska Rada Iustitia et Pax, *Kompendium nauki społecznej Kościoła*, wydaw. Jedność, Kielce 2005.

Ryba M., *Szkoła w okowach ideologii*, wydaw. Fundacja Servire Veritati. Instytut Edukacji Narodowej, Lublin 2006.

Struzik Z., *Narzeczeństwo, małżeństwo i rodzina w nauczaniu papieskim*, wydaw. IPJPII, Warszawa 2019.

Wojciszke B., *Człowiek wśród ludzi. Zarys psychologii społecznej*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2009.

Wojtyła K., *Osoba i czyn oraz inne studia antropologiczne*, red. T. Styczeń, W. Chudy, J.W. Gałkowski, A. Rodziński, A. Szostek, wydaw. TN KUL, Lublin 2020.

Woroniecki J., *O narodzie i państwie*, wydaw. Fundacja Servire Veritati. Instytut Edukacji Narodowej, Lublin 2004.

Wyszyński S., *Jedna jest Polska. Wybór przemówień i kazań*, wydaw. Soli Deo, Warszawa 2017.

Wzrastanie człowieka w godności, miłości i miłosierdziu, red. M. Kalinowski, wydaw. KUL, Lublin 2005.

